

MARTININ UNELMA

Tanska, 2006

Ohjaus ja käsikirjoitus: Neils Arden Oplev

Ikäraja: K11

Näyttelijät:

Peter Hesse Overgaard	Erling
Anders W. Berthelsen	Freddie Svale
Jens Jørn Spottag	Peder
Bent Mejding	Lindum-Svendsen
Anne-Grethe Bjarup Riis	Stine

Kesto: 105 min.

Genre: draama

Alkuperäinen nimi: *Drømmen*

Koulukinon oppimateriaali on suunniteltu 5.-9. luokkalaisille.

Levittäjä: Oy KinoScreen Illusion Ltd

Oppimateriaalin teemoja: koulukiusaaminen, kurinpito, ihanteet, epäoikeudenmukaisuus, 1960-luku

SYNOPSIS

Martinin unelma kertoo tositapahtumiin perustuvan tarinan kolmetoista vuotiaasta maatalon pojasta, Frits Johansenista. Tapahtumat sijoittuvat 1960-luvun loppupuolelle pieneen tanskalaiseen kyläkouluun, jossa tyrannimainen rehtori Lindum Svendsen hallitsee sekä oppilaita että kyläyhteisöä rautaisella otteellaan.

Eräänä päivänä kouluun saapuu Kööpenhaminasta opettajaksi nuori hippi, vastavalmistunut, pitkätukka-radikaali Freddie Svale. Hänen ja rehtorin kasvatukselliset näkemykset menevät pahasti ristiin. Ristiriidat kärjistyvät entisestään, kun rehtori pahoinpitelee vakavasti Fritsin.

Kukaan vanhemmista ei uskalla eikä pysty asettumaan rehtoria vastaan. Mutta Frits ei alistu. Yksi hänen suuria idoleitaan on kansalaisyhteiskunnan puolesta taistellut Martin Luther King. Fritsillä on, kuten hänen idolillaankin oli, unelma: saada epäoikeudenmukaisuus, valehtelu ja väkivalta loppumaan. Yhdessä hän ja koulun oppilaat päättävät tehdä lopun rehtorin mielivallasta.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Ajankuvan ja ihanteiden avaaminen

1. 1960-luku

a. Elokuvasa eletään vuotta 1969. Millainen maailma oli 60-luvulla? Mitä silloin tapahtui Suomessa, entä maailmalla? Haastatelkaa sukulaisia, jotka ovat eläneet nuoruutta tai aikuisuutta 1960-luvulla. Millaista elämä silloin oli? Mistä nuoret olivat kiinnostuneita? Mitä nuoriso teki yhdessä? Millaisia elokuvia katsottiin?

b. Millaisia ilmiöitä esiintyi 1960-luvulla: Kapinoitiin auktoriteetteja vastaan; Hipit, pukeutuminen; värikkäät vaatteet ja hiukset pidettiin pitkinä. Tutkikaa 1960-lukuun liittyviä valokuvia. Suunnitelkaa, piirtäkää ja maalatkaa hippien asusteita.

2. Rock, rauha ja rakkaus

Musiikkielämä koki suuren murroksen rock'n rollin myötä. Nuoret kuuntelivat twistiä ja rautalankamusiikkia. Hippiliike julisti rakkauden sanomaa. Tehtiin Hair-musikaali; rakkauden ja rauhan avulla haluttiin muuttaa maailma paremmaksi. Tunnettuja artisteja ja yhtyeitä olivat mm. Beatles, Animals, Hendrix, Elvis, Jerry Lee Lewis, Chuch Berry, The Rolling Stones, Jim Morrison, Janis Joplin. Bob Dylanin, Joan Baezin ym. myötä myös folk-musiikki nousi suureen suosioon.

a. Etsikää tunnetuimpia musiikkikappaleita 60-luvulta. Mistä silloin laulettiin?

(Laulettiin paremman ja rauhallisen maailman puolesta. mm. We shall overcome, Where have all the flowers gone?, Nousevan auringon talo, Laulu Joe Hillistä, Palkkasoturi...)

Tunnelmakuvia: Jaetaan luokka neljään osaan. Kullakin ryhmällä on A3-kokoinen paperi ja kullakin ryhmän jäsenellä tussi. Valitaan koko luokalle sama musiikkikappale kuunneltavaksi. Kuunnellaan kappale kerran silmät kiinni ja sitten toisen kerran ja mietitään samalla millaisia mielikuvia musiikki herättää? Kirjoitetaan mielikuviin liittyviä sanoja ryhmän yhteiseen paperiin. Jatketaan kuuntelua, kunnes kaikki ovat kirjoittaneet useita sanoja. Tutkitaan yhteistä sanalista. Jatketaan edelleen musiikin kuuntelua ja kirjoitetaan listan sanoista pieniä runoja tai tunnelmakuvauksia. Luetaan yhdessä kirjoitukset.

b. Tutkikaa, millaisia olivat esim. levyjen kannet 60-luvulla? Tutustukaa pop-taiteeseen; Andy Warhol ym. Suunnitelkaa ja maalatkaa julisteita, jotka ovat tyyliiltään sopivia 60-luvulle. Tai tehkää taidediakuvien ja muiden heijastettavien poptaidemaalausten pohjalta omia jäljennöksiä tunnetuista töistä.

c. Tutustukaa esittävien artistien tai yhtyeiden elämäkertoihin ja muuhun tuotantoon. Järjestäkää luokassanne levyraati 1960-luvun musiikkikappaleilla.

3. Martin Luther King

Taustaa

Tohtori Martin Luther King, Jr. (s. 15.1.1929, k. 4.4.1968) oli baptistipastori ja ihmisoikeusaktivisti. King sai Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 1964.

Martin Luther King oli Yhdysvaltojen kansalaisoikeusliikkeen keskeisiä hahmoja, joka 1950- ja 1960-luvulla ajoi erityisesti Etelävaltioiden mustien kansalaisoikeuksien tunnustamista. Hän oli väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden järkkymätön kannattaja ja onkin Gandhin ohella väkivallattoman vastarinnan filosofian tärkeimpiä kehittäjiä. Kingin syntymän kunniaksi vuoden kolmas maanantai on Yhdysvalloissa yleinen vapaapäivä. Asetuksen hyväksyi presidentti Ronald Reagan 18. tammikuuta 1986.

Kansalaistoiminta

King johti vuoden 1955 Montgomeryn bussiboikottia, joka sai alkunsa kun Rosa Parks kieltäytyi luovuttamasta paikkaansa valkoihoiselle miehelle, ja näin rikkoi Jim Crow -lakia. Boikotti kesti 381 päivää, ja tilanne kiristyi niin että Kingin Montgomeryn asunnon kuistille jopa heitettiin pommi. 13.11.1956 Yhdysvaltain korkein oikeus totesi päätöksessään että rotuerottelu busseissa oli perustuslain vastainen. Kampanjan jälkeen King oli mukana perustamassa Southern Christian Leadership Conferencea (SCLC) 1957, jota hän johti kuolemaansa saakka. King sovelsi vaalimaansa väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden filosofiaa SCLC:n järjestämissä protesteissa. King päätteli, että järjestäytyneet, väkivallaton kansalaistottelemattomuus eteläistä rotuerottelua vastaan keräisi julkisuutta mustien tasa-arvon ja äänioikeuden tavoitteluun. Toden totta, eteläisten mustien puutteesta ja nöyryytyksestä, rotuerottelusta ja kansalaisoikeusaktivistien ahdistelusta tehdyt lehti- ja televisiojutut keräsivät yleistä ymmärrystä ja sympatiaa niin että kansalaisliikkeestä tuli 1960-luvun alun merkittävin poliittinen tapahtuma. Paljolti Kingin järjestämien marssien ansiosta Yhdysvaltain lakiin lisättiin kansalaisoikeuslaki (*Civil Rights Act*) 1964 ja äänioikeuslaki (*Voting Rights Act*) 1965.

Murha

King murhattiin ampumalla 4. huhtikuuta 1968 motelli Lorrainen parvekkeelle Memphisissä, Tennesseeessä. Teosta epäilty pikkurikollinen James Earl Ray pidätettiin Lontoossa kaksi kuukautta myöhemmin. Ray tunnusti syyllisyytensä ja tuomittiin 99 vuodeksi vankilaan. Myöhemmin Ray peruutti tunnustuksensa ja yritti koko loppuelämänsä saada tuomionsa oikeuden käsiteltäväksi. Ray kuoli vankilassa 70-vuotiaana 23. huhtikuuta 1998.

Loyd Jowers, motelli Lorrainen läheisen ravintolan, Jim's Grillin pitäjä väitti olleensa osallinen Kingin murhan suunnitteleessa salaliitossa ja vastaanottaneensa 100 000 dollaria murhan järjestelyistä, tosin tietämättä, että tarkoituksena oli murhata King. Kingin perhe nosti Jowersia ja muita tuntemattomia salaliittolaisia vastaan kuolemantuottamuskanteen Memphisin siviilioikeudessa. Päätöksessään valamiehistö totesi Jowersin syylliseksi ja katsoi että taustalla on myös laajempi salaliitto.

Lähde: Wikipedia

a. I have a dream... Mikä oli Kingin unelma? Kuuluisassa puheessaan 1960-luvun alkupuolella King kiteytti suvaitsevaisuuden unelmansa seuraavasti: "Minulla on unelma... Uneksin, että jonakin päivänä maamme noudattaa käytännössä itsenäisyysjulistukseemme kirjattua periaatetta... jonka mukaan kaikki ihmiset ovat syntyneet tasa-arvoisina." Kingille taistelu mustien kansalaisoikeuksien puolesta oli osa laajempaa pyrkimystä rotuajattelun hävittämiseksi ja ihmisten välisen tasa-arvon toteutumiseksi. "Tasa-arvoisuus valkoisten kanssa ei ratkaise valkoisten ja neekerien ongelmaa, jos se ei merkitse tasa-arvoisuutta köyhyyden rasittamassa maailmanyhteisössä ja maailmankaikkeudessa", kirjoitti Martin Luther King. Tämän toteutumisen hän koki edellytyksenä maailmanrauhan säilymiselle ja ihmiskunnan olemassaolon jatkumiselle. "Meidän on yhdessä opittava elämään veljinä, tai meidän on pakko yhdessä tuhoutua mielettöminä hulluina", tiivistä King ajatuksensa.

Lähde:

www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/suvaitse/mlking.html

b. Miten Martin Luther Kingin perintö näkyy elokuvassa?

(Elokuvan nimi, suuri esikuva päähenkilölle, televisio uutinen kertoi Kingin kuolemasta...)

Pohtikaa yhteisesti, mikä merkitys Martin Luther Kingin toiminnalla on ollut

Yhdysvalloissa sekä maailmanlaajuisesti.

4. Sodan ja väkivallan vastaisuus

Vietnamin sotaa vastustettiin 60-luvulla. Sotaa vastaan järjestettiin ympäri maailmaa isoja mielenosoituksia. Vuonna 1967 miljoonat amerikkalaiset osoittivat mieltään sitä vastaan, että amerikkalaisnuoret menehtyivät kaukaisessa maassa - sodassa, joka ei näyttänyt koskevan Yhdysvaltoja, ja jolle ei myöskään näyttänyt olevan mielekäästä syytä.

Suomessakin osoitettiin mieltä sotaa vastaan ja syntyi rauhaa puolustavia lauluja. Kuunnelkaa esim. Hectorin Palkkasoturi ja pohtikaa pienryhmissä laulun sanoja.

Palkkasoturi

Hän on ammatiltaan sotilas, hän aina taistelee.

Hän on onnellinen työssään kai.

Hän tuhoaa ja tappaa, silti aina hymyilee.

Hän ei tunne rauhaa, rakkautta lain..

Hän on uljas mies ja monet taidot meille näyttäneet

Hän ohjuksin ja keihäin taistelee

*Vaikka kuusitoista vuotta on hän juuri täyttänyt
silti tuhannetta vuottaan palvelee*

*Hän Kiinan vuoksi taistelee ja Ranskan, Vietnamin,
hän U.S.A:ta puolustaa.*

Hän sodan vuoksi itsensä ja kaiken tuhoaa;

hän luulee: siten sodat katoaa.

Hän on katolinen, ateisti, juutalainenkin

ja protestantti, hindu myös.

*Hän tietää ettei tappaa saa, hän tappaa kuitenkin
vuoksi sinun, minun, ystäväin...*

*Ilman häntä ei ois Hitler koskaan saanut
voittojaan,*

ilman häntä Caesar yksin jäänyt ois'.

*Ilman hänenlaistaan oisko täällä sotaa laisinkaan
vai oisko kaikki kauhu mennyt pois?*

Hän on sotilas, ei enempää, te häntä moittikaa

vaan ei käskyjään kaukaa enää saa -

hän saa ne sinulta ja minulta, oi veljet,

*huomatkaa: näin ei saada sotaa koskaan
loppumaan...*

Hector - Palkkasoturi, Singleltä 1965

Buffy Sainte-Marie, suom. Hector

5. Viestinnän kehittyminen

a. 1960-luvulla televisio tuli niin Fritsin, kuin moneen muuhunkin kotiin ensimmäisen kerran. Mikä merkitys sillä oli perheille? Miten se muutti tai rytmitti perheen ajan käyttöä?

b. Haastatelkaa sukulaisia, millaista oli kun televisio tuli ensimmäisen kerran kotiin? Mitä sieltä katsottiin? Mitä mediavälineitä oli sitä ennen seurattu tai miten ennen television tuloa saatiin tietoa maailmasta ja tapahtumista?

Elokuvan tarinan avaaminen

6. Frits ja hänen perheensä

a. Kuinka monta perheenjäsentä oli Fritsin perheessä? Millaiset olivat heidän keskenäiset välinsä? Millaiset välit Fritsillä oli isovanhempiinsa? Miten isän mielenterveysongelmia kuvattiin? Millainen vaikutus isän sairastumisella oli perheeseen? Miten Frits suhtautui isän sairauteen?

b. Mitä vanhemmat olivat ammatiltaan, mitä he tekivät työkseen? (äiti kouluterveydenhoitaja, isä maanviljelijä monessa polvessa.)

Missä he asuivat ja millainen heidän kotinsa oli? Kertokaa Fritsin huoneesta. Miten siellä näkyivät hänen eri ihanteensa? Mitkä asiat olivat hänelle merkityksellisiä? Miten Frits eli ja toteutti ihanteitaan?

(mm. oikeudenmukaisuuden puolustaminen ja väkivallan vastustaminen, nimen vaihtaminen esikuvan mukaan...)

7. Uusi opettaja

a. Millainen oli Fritsin uusi opettaja? Miten hän poikkesi koulussa aiemmin totutusta? Millaisia asioita hän arvosti ja mitä uutta hän pyrki tuomaan opetustyöhön? Vertailkaa rehtorin ja uuden opettajan opetustapoja. Pohtikaa mihin eri opetustavat perustuivat?

b. Musiikin opetus: Luokkabändi lisäsi elokuvassa yhteenkuuluvuutta ja vahvasti oppilaiden itsetuntoa. Miten opettajien musiikkimieltymykset näkyivät elokuvassa. Onko nykyään olemassa selkeästi nuorisomusiikkia ja aikuisten musiikkia?

Soittakaa tekin musiikintunnilla oman luokkabändin voimin. Ideoita bändisoittamiselle löytyy mm. musiikinkirjojen opettajanoppaista.

c. Tai tehkää yhteinen äänipartituuri. Piirtäkää taululle 16 osainen ruudukko. Oppilaat miettivät pareittain yhden äänen, joka kuvataan ruutuun joko nuottina, rytminä, sanoina tai kuviona. Johonkin ruutuun voidaan jättää taukoa kuvaava merkintä. Kun kaikki ruudut ovat valmiita, käydään niiden ”soittotapa” läpi.

Sitten orkesterin johtaja osoittaa yhtä ruutua kerrallaan tahtipuikolla (karttakepillä), jolloin muut tuottavat ruutuun kuvatun äänen. Tauon kohdalla on hiiren hiljaista. Tahtilajiksi voidaan sopia neljä neljäsosaa, jolloin soittaminen tahdissa sujuu helpommin.

Kokeilkaa ”soittamista” kaanonissa ja vauhtia nopeuttaen. Ruutuja voidaan soittaa järjestyksessä tai sekaisin. Orkesterinjohtaja vaihtuu välillä. Partituurista voi tehdä myös jotakin asiaa tai tapahtumaa kuvaavan. Esimerkiksi öinen metsäretki, välitunnin ääniä, aamutoimet jne...

8. Kurinpito ja epäoikeudenmukaisuus

a. Elokuvassa kurinpito koulussa oli ankaraa. Pienistäkin niskoitteluista tai rikkeistä seurasi fyysistä kuritusta. Kyselkää mummoilta ja vaareilta tai muilta vanhemmilta ihmisiltä koulujen rangaistuksista entisaikaan?

Kuripito on ollut myös Suomen kouluissa hyvinkin ankaraa:

Kansakoululle oli asetettu hyvin isänmaalliset, uskonnolliset ja eettiset tavoitteet sekä opetuksen laadun että opettajien ja oppilaiden käyttäytymisen suhteen.

Suomessakin itsenäisyyden ajan alkuvuosina kurinpitotoimenpiteet tulehduttivat pahasti opetusilmapiiriä. Oppilasta saatettiin seisottaa tunnilla tyhjä ämpäri kumottuna päähän ja lyödä karttakepillä sääriin, jos katsottiin hänen laiminlyöneen vedenkantokiintiötään.

Tai Samppavuorelle suunniteltu huviretki ei enää paljon huvittanut, kun Osuuskaupan kautta piipahtanutta oppilasta lyötiin sateenvarjolla päähän.

Siellä missä on ollut kovaa kuria ja järjestystä, on luonnonlakien mukaan myös

ollut oppilaiden kurittomuutta. Laiskanläksyn lukijat ja jälki-istunnoissa olivat karkailivat, koulun ulkorakennusten seinistä saatettiin repiä lautoja ja rappusia hajoittaa tai oppilaat ovat koulumatkalla viheltäneet.

Esimerkiksi välituntikiusaaminen saattoi olla joskus todella väkivaltaista hakkaamista. Oppilaat saattoivat olla myös kivisotasilla

Itsenäisyyden ajan alussa Livonsaassa koulua käynyt oppilas Helmi Mattala muistelee, miten he kerrankin välitunnilla alkoivat tanssia luokassa soittotaitoisen oppilaan säestyksellä. Opettaja ei moista luovuudenilmaisua ymmärtänyt vaan ajoi iloiset oppilaat ulos kylmään talvipakkaseen. Myötätuntoa itselleen ulosajetut hakivat sijoittamalla mielenosoituksellisesti opettajattaren ikkunan alle värisemään kylmyydessä.

Lähde: Sinikka Syväluoma, Askaisten koululaitoksen historiikki. Moniste 1996

b. Vaikka tiukka kurinpito olikin ajan hengen mukaista, oli rehtorin Fritsiin kohdistama väkivalta tuomittavaa. Miksi Frits joutui rehtorin käsittelyyn? Miten muut oppilaat suhtautuivat asiaan? Ketkä olivat Fritsin puolella asiassa. Keskustelkaa millainen olisi ollut mielestänne kohtuullinen rangaistus Fritsin ”rikkeestä”.

c. Frits ei ollut ainoa oppilas, joka joutui rehtorin käsittelyyn. Oppilailla oli tapana kurkistella ikkunasta, kun rehtori kuritti luokkatovereita. Miksei kukaan, kuten kyläyhteisön jäsenet, puuttanut rehtorin toimintaan? Miksi kukaan ei uskaltanut vastustaa rehtoria? Miten rehtori pyrki vaikuttamaan ihmisiin? Miten hän vaiensi ihmiset? Keskustelkaa mitä seurauksia oppilaan pahoinpitelystä seurasi; rehtorille tai Fritsin perheelle. Kenen syyksi koko asia laitettiin? Miten Fritsin perhe koki päätöksen? Mitä isälle tapahtui?

d. Keskustelkaa kenen tai keiden olisi mielestänne pitänyt puuttua asiaan, jotta oikeudenmukaisuus olisi tapauksessa toteutunut. Kuka oli lopulta ainoa, jolla oli rohkeutta asettua yksin rehtoria vastaan?

9. YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen oikeuksien sopimusta edelsi lapsen oikeuksien julistus, joka hyväksyttiin 20.11.1959. Julistuksen mukaan lapsilla on oikeus omiin mielipiteisiin ja lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta ja hyväksikäytöltä sekä laiminlyönneiltä ja julmuudelta. Julistus on hyvin yleisluontoinen, eikä sido valtioita oikeudellisesti. Yk:n yleiskokouksessa päädyttiin antamaan julistus, sillä ihmiskunnan velvollisuutena on antaa lapselle paras mitä se pystyy sille tarjoamaan, jotta kaikilla olisi onnellinen lapsuus.

Lapsen oikeuksien sopimus (LOS) hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Sopimus on yleisesti hyväksytty käsitys siitä, mitä oikeuksia kaikilla lapsilla pitäisi olla "ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskoon, poliittisiin mielipiteisiin, kansallisuuteen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen tai syntyperään" katsomatta (LOS 2. artikla). Se on maailman laajimmin hyväksytty ihmisoikeussopimus, jonka on allekirjoittanut 192 valtiota.

Myös lastensuojelulain mukaan lapsilla on samat oikeudet tulla suojelluksi väkivallalta kuin aikuisilla. Lapsiin kohdistuva väkivalta, myös ruumiillinen kuritus, ovat rikoslain mukaan pahoinpitelyä. Suomella on pitkät ja kunniakkaat perinteet väkivallattomien kasvatustieteen menetelmien käyttöönotossa. Ruumiillinen kuritus kiellettiin valtion kouluissa jo vuonna 1914. Kokonaan ruumiillisen kurituksen käyttö kiellettiin 1984 alusta. Alle 15-vuotiaaseen lapseen kohdistunut pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos. Tämä merkitsee sitä, että virallinen syyttäjä voi vaatia tekijän tuomitsemista rangaistukseen, vaikkei pahoinpitelyn uhri sitä vaatisikaan. Lastensuojelulain mukaan jokaisella valtion, kunnan ja seurakunnan työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa ilmeisessä lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta kunnan lastensuojeluun.

Pohtikaa pienryhmissä elokuvaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tai -julistuksen näkökulmasta. Mitkä asiat toteutuivat / eivät toteutuneet Fritsin kohdalla? Keskustelkaa miten se oli mahdollista, vaikka Lapsen oikeuksien julistus annettiin jo kymmenen vuotta elokuvan tapahtumia aikaisemmin.

10. I have a dream

a. Mikä oli Fritsin unelma? Kuvitelkaa Frits 10 vuoden kuluttua tai 2000-luvulla? Mitkä olisivat hänen ihanteensa silloin? Millainen perhe hänellä olisi? Millaiset suhteet omiin vanhempiinsa ja sisariinsa? Entä Ibeniin? Mikä Frits olisi ammatiltaan? Jatkaisiko hän maanviljelyn perinnettä sukutilalla vai aivan jotain muuta? Millaisina muistoina kouluvuodet ovat voineet jäädä hänen mieleensä? Kirjoittakaa siitä.

b. Mikä on sinun unelmasi? Jos saisitte tai voisitte tehdä maailmasta paremman, niin mitä se olisi? Kirjoittakaa siitä.

Oppimateriaalin ovat laatineet
luokanopettajat Annika Henriksson
ja Tuula Niiniranta.

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrén Koulukinosta.